

Nr 125

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten (bilaga 31, punkt 11, s. 13 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 3 januari 1959) föreslagit riksdagen att till Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier för budgetåret 1959/60 anvisa ett investeringsanslag av 21 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (I: 143) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson i Borås m. fl.* (II: 187), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts hemställan om ny aktieteckning å 21 miljoner kronor i Statens skogsindustrier,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 265) och den andra inom andra kammaren av fru *Sandström m. fl.* (II: 327), i vilka hemställts, 1) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning om på vad sätt staten tillhöriga cellulosaindustrier i Karlsborg kan utbyggas till en i dagens läge konkurrenskraftig kapacitet och att Kungl. Maj:t härefter hos riksdagen anmäler de kapitalbehov, som därigenom kan uppkomma för bolaget, 2) att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att åtgärder måtte vidtagas för att Statens skogsindustriers ekonomiska ställning måtte saneras på ett tillfredsställande sätt och att en utredning i detta syfte vidtages med biträde av fristående expertis, 3) att riksdagen i avvaktan på dessa utredningars slutförande måtte avslå Kungl. Maj:ts framställning i Bil. 31 till årets statsverksproposition i vad avser aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier till ett belopp av 21 milj. kronor, 4) att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en allsidig och långsiktig utredning av såväl råvaruproblemen som de industriella utvecklingsmöjligheterna för skogsindustrierna i övre Norrland, varvid de synpunkter, som i motionerna framförs, måtte beaktas,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Helmer Persson* och *Öhman* (I: 266) och den andra inom andra

kammaren av herrar *Holmberg* och *Senander* (II: 328), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier anvisa ett investeringsanslag av 61 000 000 kronor för att därmed göra det möjligt att dels uppföra ny sulfatfabrik och nytt pappersbruk i Piteå, dels samtidigt utbygga sulfatfabriken och pappersbruket i Karlsborgsverken.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 187, II: 327 och I: 266.

Bolaget inrättades 1941 för att överta domänverkets skogsindustriella rörelse. Dess verksamhet bedrivs vid ett flertal företag i skilda delar av landet. Sålunda tillverkar bolaget sulfatmassa och papper vid Karlsborgs bruk i Nederkalix samt wallboard vid Lövhholmens bruk i Piteå och vid Skinnskattebergs bruk. Vidare driver bolaget ett antal sågverk, nämligen fem i Norrbottens län, två i Kopparbergs län samt ett i vart och ett av Västmanlands, Värmlands och Örebro län. Legosågning för bolagets räkning förekommer vid ett företag i Västerbottens län. Vid ett av sågverken i Kopparbergs län finns trähus- och snickeriavdelning, varjämte mineralull och stål-sand tillverkas vid en anläggning i Örebro län.

Enligt senast avgivna förvaltningsberättelse, som avsåg 1957 års verksamhet, utgjorde produktionen i runda tal 118 000 standards sågverksprodukter, 68 000 ton cellulosa jämte biprodukter, 21 000 ton papper, 94 000 ton wallboard samt 11 000 ton stålsand och mineralullprodukter. Avsaluleveransernas värde uppgick till 217 miljoner kronor, varav 86 procent avsåg exportleveranser. Företaget sysselsatte under året i medeltal 3 743 anställda, varav 3 180 arbetare samt 563 förmän, arbetsledare och tjänstemän.

Bolaget har under senare år bedrivit en omfattande investeringsverksamhet. Bl. a. har massa- och pappersproduktionen vid Karlsborgs bruk samt wallboardtillverkningen vid Skinnskattebergs bruk utvidgats väsentligt. Utbyggnadsarbetena har i huvudsak slutförts under 1957 och 1958. Genom nu nämnda investeringar samt erforderliga löpande förnyelse- och rationaliseringsarbeten har bolagets likviditet varit hårt belastad, vilket bl. a. medfört en ökning av den kortfristiga skuldsättningen.

Vissa härmed sammanhängande frågor rörande bolagets verksamhet och finansiering behandlades av riksdagen år 1957 (prop. 117, SU 111, Rskr 295). Bl. a. anvisade riksdagen 35 miljoner kronor till aktieteckning i bolaget. Genom detta kapitaltillskott i förening med en ej alltför ringa minskning av varulagret avsågs bolaget erhålla möjligheter att nedbringa sina kortfristiga skulder till vad som med hänsyn till det egna kapitalet kunde anses rimligt och därvid i första hand avveckla dåvarande utländska krediter. Kapitalförstärkningen förbands med villkoret att bolagets investeringar inte utan statsmakternas föregående prövning skulle givas större omfattning än att de kunde täckas genom självfinansiering och att bolagets kortfristiga skulder kunde hållas på normal nivå. Bolaget skulle inte få pantförskriva in-teckningar i sin fasta egendom i större utsträckning än Kungl. Maj:t för viss period medgivit.

Under den tid, som förflutit efter riksdagens beslut, har som tidigare antytts den redan pågående investeringsverksamheten fullföljts. Investeringskostnaderna uppgick 1955—1957 till i medeltal 41 miljoner kronor per år men har under 1958 minskats till 22 miljoner kronor.

Beträffande utvecklingen i övrigt må nämnas, att lagren av trävaror kunde minskas något under 1957. Däremot medförde det försvagade marknadsläget för cellulosa en viss lagerökning. Under 1958 har läget varit ogynnsamt även på trävarumarknaden. Bolaget har likväl, i syfte att upprätthålla sysselsättningen, hållit driften vid sågverken i gång i full utsträckning. Till följd härav har betydande belopp bundits i varulagret. Någon minskning av de kortfristiga skulderna har därför inte kunnat ske under 1958.

Härjämte bör nämnas att Kungl. Maj:t genom två särskilda beslut medgivit bolaget att pantförskriva inteckningar för lån å sammanlagt 60 miljoner kronor, under förutsättning att lånen användes för betalning av kortfristig skuld. Genom denna åtgärd har bolaget beretts möjlighet till en önskvärd konsolidering.

Frågan om fortsatt utbyggnad av företaget sammanhänger delvis med ett av länsstyrelsen i Norrbottens län väckt förslag om utredning rörande industriellt utnyttjande inom länet av där förefintligt virkesöverskott.

I skrivelse den 14 april 1958 erinrar sålunda *länsstyrelsen i Norrbottens län* om att till länsstyrelsen överlämnats en av kommerskollegium och skogsforskningsinstitutet på uppdrag av Kungl. Maj:t upprättad virkesbalans för länet. Syftet med virkesbalansen är att belysa förhållandet mellan virkestillgångar och virkesförbrukning. Enligt de gjorda beräkningarna uppgår det beräknade virkesuttag, som ur skoglig synpunkt är önskvärt, till 4,0 miljoner skogskubikmeter, varav 15 procent utgöres av lövvirke, huvudsakligen björk. Den i verkligheten uttagna virkeskvantiteten beräknas i genomsnitt för avverkningsåsongerna 1952/53—1955/56 till 3,3 miljoner skogskubikmeter, varav 9 procent lövvirke. En jämförelse ger vid handen, att ett virkesöverskott å 0,7 miljoner skogskubikmeter, motsvarande 20 procent av den nuvarande faktiska avverkningen skulle föreligga. Länsstyrelsen anser att resultatet av kalkylerna ger ett gott uttryck för storleken av det virkesöverskott, det här är fråga om. Beräkningarna belyser vidare förbrukningen av norrbottniskt virke inom respektive utom länet. Enligt utredningen har för perioden 1953—1956 förekommit en årlig nettoleverans av rundvirke från Norrbottens län till andra län av i genomsnitt 0,87 miljoner skogskubikmeter, varav 14 procent lövvirke. Detta innebär, framhåller länsstyrelsen, att ca 25 procent av den i Norrbotten avverkade virkeskvantiteten förädlas utom länet.

Enligt länsstyrelsens uppfattning ger virkesbalansen ett klart belägg för att råvarutillgångarna tillåter en avsevärd ökning av länets skogsindustri. Detta förhållande bör, menar länsstyrelsen, även ses mot bakgrunden av de sysselsättningssvårigheter, som råder inom länet.

Arbetsmarknadsläget i Norrbottens län har även under de senaste, konjunkturmässigt sett, goda åren kännetecknats av stor arbetslöshet. Av upp-

gifter, som återges i länsstyrelsens skrivelse, framgår, att i länet antalet arbetslösa och i beredskapsarbete sysselsatta stigit under perioden 1954—1957. Sysselsättningen är trots vidtagna motåtgärder alltjämt starkt säsongbetonad. Det otillfredsställande arbetsmarknadsläget har medfört bl. a. en stigande belastning på arbetslöshetskassorna och en kraftig ökning av arbetslöshetshjälpen i form av statliga och statskommunala beredskapsarbeten. Till följd bl. a. av det ogynnsamma sysselsättningsläget befinner sig många av länets kommuner i en svag ekonomisk ställning. Ett uttryck härför är, att huvudparten av de statliga skattelindringsbidragen går till kommuner i Norrbotten. Länsstyrelsen påpekar, att arbetslösheten inom länet är särskilt framträdande i Tornedalskommunerna, Överkalixbygden och Nederkalix-Töreområdet.

Sammanfattningsvis framhåller länsstyrelsen, att under de tre sistförflutna åren — då praktiskt taget full sysselsättning rått inom landet i övrigt — till länet i genomsnitt utgått årligen åtminstone 30 miljoner kronor i arbetslöshetsunderstöd, för beredskapsarbeten och som skattelindringsbidrag. Ehuru temporärt nödvändiga, kommer åtgärder av antytt slag att i längden permanenta ett tillstånd, som så småningom blir ohållbart. Det allmännas insatser bör mera än hittills varit fallet inriktas på att främja en ändamålsenligt bedriven och på längre sikt ekonomiskt lönande verksamhet inom näringslivet.

Då skogen utgör en av länets främsta råvarukällor, bör enligt länsstyrelsen förutsättningarna för en utbyggnad av skogsindustrien i Norrbottens län undersökas. Att råvaruunderlaget medger en betydande expansion har den framlagda balansutredningen visat. Huvudparten av råvarutillskottet bör uppenbarligen användas för massa- och papperstillverkning. Däremot synes det böra närmare undersökas huruvida tillverkningen bör äga rum inom länets två stora industricentra i Piteå- och Kalixområdena eller på andra platser inom länet. Det kan visa sig ändamålsenligt att förlägga speciella typer av massaindustri till inlandet. Härvid bör bl. a. beaktas de nya rön, som gjorts i Förenta staterna beträffande slipmassa och halvkemisk massa och som möjliggör ett gott ekonomiskt resultat med förhållandevis små enheter. Råvarutillgången kan vidare motivera nyanläggningar för tillverkning av spånskivor och spånplattor samt trähus o. dyl. Även sågverksindustriens omfattning, struktur och driftteknik bör ägnas uppmärksamhet.

Länsstyrelsens framställning utmynnar i en hemställan om utredning genom särskilda sakkunniga av betingelserna för att inom länet industriellt utnyttja det påvisade virkesöverskottet.

Över framställningen har, efter remiss, yttranden avgivits av Sveriges skogsägareförbund — som även överlämnat ett utlåtande av Svenska cellulosa aktiebolaget — Sveriges skogsägareföreningars riksförbund samt Aktiebolaget Statens skogsindustrier.

Svenska cellulosa aktiebolaget ifrågasätter, huruvida virkesöverskottet är så beläget att det i sin helhet kan ingå som led i ett uthålligt skogsbruk,

samt påpekar att vissa ogynnsamma geografiska och klimatologiska förhållanden beträffande skogarna i Norrbotten måste beaktas. Bolaget erinrar vidare om att efterkrigstiden visserligen kännetecknats av goda avsättningsmöjligheter för skogsindustrien men att marknadsläget numera försämrats. Världsmarknaden för cellulosa och papper tryckes f. n. av ett stort kapacitetsöverskott, som kan väntas bestå under åtskillig tid. Den redan nu hårda konkurrensen — som tvingat till priseftergifter och produktionsinskränkningar — kan väntas bli ytterligare skärpt genom utbyggnad av skogsindustrien i länder, där de skogliga betingelserna är mera förmånliga än i övre Norrland.

Med hänsyn till den fortgående konsumtionsstegringen i fråga om papper och papp — ökningen utgjorde 1951—1957 5,5 procent per år och prognoserna tyder på en oförminskad ökningstakt — framstår dock efterfrågesituationen enligt bolaget på längre sikt såsom gynnsam. Den norrländska skogsindustrien bör även framdeles ha goda möjligheter att hävda sig på marknaden. Här möter emellertid en stark konkurrens från i första hand den finländska och den nordamerikanska skogsindustrien. I Finland är en större andel av massaproduktionen än i Norrland förlagd till stora enheter och den nordamerikanska skogsindustrien består till stor del av stora och moderna enheter. Om en cellulosaindustri i Norrland skall kunna drivas med fullgod lönsamhet, måste man därför tillvarataga alla de fördelar, som är förenade med storproduktion och en långt driven rationalisering. Virkesöverskottet bör i första hand utnyttjas genom att nu befintliga cellulosa-fabriker utvidgas och ytterligare rationaliseras.

Sveriges skogsägareförbund instämmer i cellulosabolagets synpunkter och understryker vidare, att frågorna rörande skogsindustriens lokalisering svårligen kan lösas separat för en begränsad del av Norrland. Krafterna bör i första hand inriktas på en ökning av skogsvårdsarbetet.

Sveriges skogsägareföreningars riksförbund tillstyrker länsstyrelsens hemställan om utredning.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier anmälde den 19 juni 1958, att bolaget varit medvetet om möjligheten till ökad skogsavverkning i Norrbotten och att bolaget övervägde olika industriprojekt för att tillvarataga bl. a. här ifrågavarande virkesmängder. Till hithörande frågor återkom bolaget den 10 september 1958 och framlade därvid vissa riktlinjer för utbyggnad av bolagets anläggningar i Norrbotten.

Inledningsvis framlägger bolaget, i anslutning till vad länsstyrelsen anfört, vissa synpunkter på utnyttjandet av virkesöverskottet i Norrbotten. Bolaget understryker därvid vikten av att varje ny industrienheter så planeras i fråga om läge, produktionsstruktur och storleksordning, att den på längre sikt blir fullt ekonomiskt lönande. Norrbottens geografiska läge med begränsad sjöfart och under vintern långa landtransporter till isfria hamnar ställer speciellt höga krav på konkurrenskraften. Därför är det i Norrbotten av större betydelse än i landets sydliga delar att tillverkningen fullföljes fram till färdigprodukt. Produktionen måste koncentreras till enhe-

ter av sådan storlek att full integration kan uppnås i fråga om ång- och kraftproduktion, värmeekonomi, kemikalieåtervinning o. s. v. Fabrikerna bör förläggas vid hamn för att undvika omlastning och extra transportkostnad för importerade bränslen, kemikalier o. dyl. samt för att möjliggöra direkt utlastning av färdigprodukterna. För en förläggning nära kusten talar även avloppstekniska skäl och hänsyn till fiskeintressen.

Efter att ha framlagt dessa allmänna synpunkter övergår bolaget till en närmare bedömning av olika möjligheter för en utbyggnad av skogsindustrien i Norrbotten. Den av länsstyrelsen åsyftade tillverkningen av halv-kemisk massa kan enligt bolaget ingå som del av en större produktion för en folkrik lokal inlandsmarknad men saknar däremot förutsättningar i Norrbotten, där produktionen måste avses för export. Erfarenheterna av trähusfabrikation är ej uppmuntrande och bolaget finner det mycket osannolikt att en sådan tillverkning kan bli lönande. Beträffande produktion av spånplattor har bolaget gjort kalkyler, som utvisar att något driftsöverskott, som möjliggör förräntning av anläggnings- och driftskapital ej är att förvänta. Sågverksdriften har vid nuvarande priser och kostnader en mycket svag lönsamhet i Norrbotten, även vid långt driven rationalisering och avfallsförädling. Marknadsläget för trävaror i de viktigaste importländerna inbjuder ej till expansion. En jämförelsevis stor överproduktion har pressat ned exportprisläget samtidigt som kraven i fråga om kvalitet och specifikationer alltmera skärpts. Härtill kommer, att sågverken utgör den sektor av skogsindustrien, som har den svagaste virkesförsörjningen.

Av vad sålunda anförts följer enligt bolagets uppfattning, att riktlinjerna för en utbyggnad av Norrbottens skogsindustri bör ta sikte på ökad cellulosaproduktion samt en längre driven förädling av produkterna. Härför talar ur bolagets synpunkt även, att bolaget — som f. n. äger ca 80 procent av den norrbottniska skogsindustrien i årsproduktion räknat — har en alltför stark produktionsinriktning på trävaror, vilken innebär en strukturell belastning och inte står i lämpligt förhållande till virkesavkastningens sammansättning i de områden där bolaget hämtar sin råvara. Vad angår lokaliseringen av nya anläggningar anför bolaget att, sedan cellulosaproduktionen vid Karlsborg nu utbyggts, möjligheterna till en ytterligare ökning på denna plats är förhållandevis begränsade. Med hänsyn till skogarnas sammansättning och geografiska läge är Piteå-distriktet bäst lämpat för utbyggnad av ytterligare en större produktionsenhet baserad på sulfatved. Bolaget framlägger planer för dels en utbyggnad av sulfatfabriken och pappersbruket vid Karlsborg, dels en ny sulfatfabrik med pappersbruk i Piteå, nära ansluten till bolagets nuvarande anläggningar därstädes (Lövholmens sågverk och boardfabrik). En närmare redogörelse för projekten lämnas i yttrandet. Bolaget säger sig inte under de närmaste åren kunna igångsätta utbyggnaden utan kapitalförstärkning eller upptagande av betydande långfristiga lån. Emellertid skulle utbyggnaden medföra — utom förbättrade sysselsättningsmöjligheter och förutsättningar för en god skogs-vård i Norrbotten — en avsevärd förbättring av bolagets produktionsstruk-

tur. Om det ur allmänna synpunkter anses önskvärt, att projekten snart kommer till utförande, är bolaget därför berett att medverka härtill.

I anledning av vad som framkommit i ärendet beslöt Kungl. Maj:t den 28 november 1958 hemställa till bolaget att skyndsamt utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande utbyggnad av skogsindustrien i Norrbottens län och sättet för finansiering av utbyggnaden. Bolaget har sedermera i skrivelse den 9 december 1958 under hänvisning till Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut anfört bl. a. följande.

Att samtidigt realisera båda projekten bör inte komma i fråga. Bortsett från den ekonomiska belastning detta skulle innebära, skulle det erbjuda mycket stora svårigheter att samtidigt utföra projekteringsarbete för mer än ett företag av ifrågavarande storlek. Bolaget har kommit till den uppfattningen, att såväl ur råvaruförsörjningssynpunkt som ur bolagets industriella synpunkter Lövholmen-projektet bör ges företräde. Detta torde få anses lämpligt jämväl med hänsyn till det betydande överskott på arbetskraft, som finnes i Piteådistriktet. Vad bolaget sålunda förordad innebär inte att man behöver avstå från tanken på att utvidga produktionen vid Karlsborgs bruk. I bolagets preliminära investeringsplan för de närmaste åren ingår nämligen ganska omfattande ersättnings- och kompletteringsarbeten därstädes. Dessa arbeten tar bl. a. sikte även på att skapa möjligheter till en produktionsökning längre fram.

Om utbyggnaden vid Piteå kan av handlingarna inhämtas följande.

De nya anläggningarna skall avses för en årlig tillverkning av tillhopa ca 110 000 ton sulfatmassa och halvkemisk massa av björk samt för vidare bearbetning av massan till papper. Vedförbrukningen per år beräknas till ca 11 miljoner f³tr sulfatved och ca 2,4 miljoner f³tr björkmassaved. Personalbehovet för anläggningarnas drift uppgår till ca 300 arbetare samt ca 40 arbetsledare och tjänstemän. Den för råvaruförsörjningen erforderliga arbetsinsatsen kan beräknas motsvara minst 300 000 dagsverken i skogen årligen. Investeringskostnaden beräknas till sammanlagt ca 120 miljoner kronor. Erforderliga maskiner torde med smärre undantag kunna beställas från inhemska verkstäder.

Vid sin bedömning av finansieringsmöjligheterna framhåller bolaget att rörelsen under förutsättning att marknadsförhållandena inte ytterligare försämras även i fortsättningen kan väntas ge tillfredsställande resultat. Försiktigheten bjuder dock att man icke räknar med att driftöverskotten samtidigt kan räcka till både finansiering av nyanläggningar i Norrbotten som till att nedbringa de kortfristiga skulderna. I den mån det visar sig möjligt att minska lagren bör de medel, som därigenom frigöres, användas för minskning av sistnämnda skulder.

Vidare anföres, att bolaget under den närmaste femårsperioden har att räkna med medelsbehov för dels investeringar för fortlöpande förbättringar av bolagets nuvarande anläggningar till ett belopp av omkring 50 miljoner kronor, dels förutnämnda ersättnings- och kompletteringsarbeten vid Karls-

borgs bruk, vilka beräknas kosta 25 miljoner kronor. Under förutsättning att bolaget medgives rätt att som säkerhet för lån pantförskriva inteckningar i bolagets egendom anser sig bolaget kunna under den närmaste femårsperioden självt finansiera nu nämnda investeringar och därjämte högst en tredjedel av kostnaden för den nya anläggningen vid Lövhölmens bruk. Återstoden av sistnämnda kostnad, omkring 80 miljoner kronor, måste täckas genom kapitaltillskott till bolaget. Detta bör lämpligen ske genom att bolagets aktiekapital ökas med 21 miljoner kronor till 100 miljoner kronor samt att 60 miljoner kronor tillföres bolaget som amorteringsfritt lån. Om utbyggnaden skall påbörjas under nästkommande år, bör enligt bolaget ökningen av aktiekapitalet ske den 1 juli 1959 och lånet ställas till förfogande med 20 miljoner kronor den 1 juli under vart och ett av åren 1960, 1961 och 1962.

Departementschefen framhåller, att verksamheten vid de statsägda aktiebolagen i princip bör bedömas ur affärsmässiga synpunkter. Inte minst gäller detta de företag, som driver sin rörelse på konkurrensbasis och på vilka uppmärksamheten särskilt riktats i det föregående. Dock bör beaktas att samtliga dessa företag tillkommit för att i ett eller annat avseende tillgodose ett samhällsintresse. Det kan exempelvis ha gällt att ta upp en ur försörjningssynpunkt angelägen produktion av viktiga förnödenheter och därmed förbundet utvecklingsarbete eller att skapa eller stödja sysselsättning i områden där stor arbetslöshet varit rådande eller befarats uppkomma. De sociala aspekterna på de statliga bolagens verksamhet aktualiseras under tider då, såsom just nu är fallet, sysselsättningen inom vida områden av näringslivet sviktar och det allmänna nödgas inskrida med olika medel för att motverka den ökande arbetslösheten. Av särskilt intresse i detta sammanhang är företagens investeringsverksamhet. Liksom inom den privata sektorn av näringslivet föreligger hos de statliga bolagen ett kontinuerligt behov av investeringar för utbyggnad och rationalisering. I vetskap härom har departementschefen under hand uppmanat bolagsledningarna att aktualisera förefintliga investeringsprojekt, så att dessa, samordnade med övriga samhällseliga åtgärder, skall kunna sättas in för att upprätthålla sysselsättningen då så befinnes lämpligt i ett skärpt arbetsmarknadsläge. Om ifrågavarande projekt kan utnyttjas i nu nämnt syfte och på längre sikt bedömes gagneliga för företagen, bör dessa enligt departementschefens mening kunna räkna med finansiell medverkan av statsmakterna, i den mån ett sådant stöd är erforderligt.

Vad angår den föreslagna utbyggnaden av Statens skogsindustrier, kan först framhållas, att de av länsstyrelsen åberopade utredningsresultaten visar, att erforderlig råvarubas är för handen i form av lämpliga virkestillgångar, som nu ej utnyttjas inom länet. Vidare synes klarlagt, att huvudparten av de påvisade virkestillgångarna bör utnyttjas för tillverkning av massa och papper. Visserligen kan vid en bedömning av föreliggande projekt tvekan råda med hänsyn till det f. n. tryckta marknadsläget för dessa produkter. Det ligger dock i sakens natur, att ledningen för Aktiebo-

laget Statens skogsindustrier, då den förklarar sig beredd att medverka till utbyggnaden, även övervägt de framtida avsättningsmöjligheterna för den ökade produktionen. Vidare har från den privata skogsindustriens sida i ärendet framhållits, att efterfrågesituationen på längre sikt är gynnsam. I samband därmed har anförts uppgifter, som ger stöd för ett antagande om fortsatt stegring av världskonsumtionen av papper och papp av storleksordningen 3 miljoner ton per år. Mot denna bakgrund finns det enligt departementschefens mening skäl utgå från att på längre sikt erforderligt marknadsutrymme skall finnas för den nu aktuella svenska produktionsökningen om ca 110 000 ton i massa räknat, även om hänsyn tages till den betydande utbyggnaden av skogsindustrien på andra håll i vårt land och annorstädes.

I detta sammanhang är det av vikt att ställa frågan huruvida den tillänkta nya produktionen kan väntas bli konkurrenskraftig. Samtidigt som utgångsläget för den skogsindustriella verksamheten i Norrbotten vad angår tillgången på råvara och arbetskraft kan betecknas som gynnsam, är de för konkurrenskraften avgörande betingelserna i vissa avseenden mindre fördelaktiga. Avståndet till avsättningsmarknaderna är betydande. Till följd av isläggningsen måste produkterna under stora delar av året transporteras landvägen till isfria utskeppningshamnar. Härav följer, att jämförelsevis höga transportkostnader kommer att belasta produktionen.

Genom det sagda understryks angelägenheten av att den norrbottniska skogsindustriens utbyggnad planeras på ett sådant sätt, att alla möjligheter till stärkt konkurrenskraft tillvaratages. Företrädare för den privata industrien har särskilt påpekat vikten av att produktionen förlägges till stora och moderna företagsenheter med långt driven rationalisering av driften. Om denna förutsättning uppfylles menar man på detta håll, att den norrländska skogsindustrien bör framdeles ha goda möjligheter att hävda sig. Det stalliga skogsindustribolagets nu framlagda projekt avser en jämförelsevis stor ny produktionsenhet vid Piteå respektive utvidgning av den redan f. n. betydande produktionsenheten vid Karlsborgs bruk. Det kan med hänsyn till de erfarenheter, som samlats inom företaget, förutsättas att anläggningarna kommer att i tekniskt avseende fylla alla nutida anspråk. Vidare har bolaget i fråga om lokaliseringen framhållit och vid planeringen beaktat de omständigheter, som bl. a. ur kostnadssynpunkt talar för en förläggning invid hamn. Slutiigen innebär förslaget, att råvarans förädling skall drivas så långt som med hänsyn till omständigheterna är möjligt, nämligen till framställning av papper. Härigenom vinnes den fördel, som ligger i att färdigvaran bättre än mellanprodukterna kan bära de höga transportkostnaderna.

Sammanfattningsvis torde kunna hävdas, att de av bolaget planerade anläggningarna har förutsättningar att kunna drivas med godtagbar räntabilitet.

Av huvudsakligen finansiella skäl anser bolaget, att endast ett av de föreliggande projekten bör igångsättas för närvarande. Bolaget har förordat Pi-

teåprojektet och därvid framhållit bl. a. att detta ur såväl arbetsmarknads-synpunkt som i fråga om försörjningen med råvaror hör ges företräde framför förslaget om en utbyggnad av Karlsborgs bruk.

Bolagets förslag vilar enligt departementschefens mening på en realistisk marknadsbedömning och synes även i övrigt på avgörande punkter väl motiverat. Med hänsyn härtill och under hänvisning till vad tidigare anförts om arbetsmarknadsläget, främst i Norrbotten, och om den betydelse ett genomförande av utbyggnadsförslaget kan väntas få för en gynnsam utveckling av sysselsättningen i länet vill departementschefen förordna, att utbyggnaden snarast verkställas i huvudsaklig överensstämmelse med bolagets plan. I anslutning härtill vill departementschefen framhålla, att han inte anser bolagets utveckling i Norrbotten avslutad i och med att anläggningen vid Piteå färdigställs. Fastmera vågar han hysa förhoppningen att det framdeles skall visa sig möjligt att aktualisera frågan om ytterligare utbyggnad, varvid självfallet även en utvidgning av produktionen vid Karlsborg hör kunna övervägas.

Kostnaden för att uppföra den nya anläggningen i Piteå har av bolaget beräknats till 120 miljoner kronor. Av detta belopp anser sig bolaget kunna bestrida en tredjedel genom självfinansiering eller — under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande — genom lån mot in-teckningar. För att täcka återstoden av kapitalbehovet erfordras tillskott av staten. En del av detta tillskott bör, bl. a. för att ett lämpligt förhållande mellan bolagets egna och främmande kapital skall upprätthållas, anvisas i form av aktiekapital. Departementschefen tillstyrker därför bolagets förslag att 21 miljoner kronor tillföres bolaget under nästa budgetår genom nyteckning av aktier, varigenom aktiekapitalet skulle komma att uppgå till 100 miljoner kronor. Ett bifall härtill torde få anses innefatta ett godkännande av riksdagen av här behandlade investeringsplaner hos Aktiebolaget Statens skogsindustrier och därmed möjliggöra för bolaget att omedelbart göra erforderliga maskinbeställningar och påbörja arbetena. Frågan om det ytterligare erforderliga kapitaltillskottet, som uppgår till i runt tal 60 miljoner kronor och som av bolaget föreslås skola tillhandahållas såsom lån, torde framdeles, i den mån medelsbehov uppkommer för utbyggnadsföretaget, få anmälas för riksdagen.

I skrivelse till statsutskottet har *Mo och Domsjö aktiebolag* redovisat det program för utbyggnad av bolagets cellulosaproduktion, som genomförts eller är under genomförande. För att tillgodose råvarubehovet vid de nya anläggningarna är bolaget beroende av tillgängliga virkestillgångar i Norrbotten. Om de beräkningar godtages, som redovisats i den av kommerskollegium och statens skogsforskningsinstitut upprättade virkesbalansen för länet, skulle emellertid virkesöverskottet inom detta icke räcka för att tillgodose råvarubehovet vid såväl Statens skogsindustriers som *Mo och Domsjö*s utbyggda anläggningar. Detta skulle innebära, att någon del av den sammanlagda utbyggnaden kommer att bli en felinvestering. — *Mo och Domsjö* framhåller i sin skrivelse den tendens till ökning av fabriksenheter

storlek, som alltmer gör sig gällande. Av erfarenheter från såväl Sverige som Finland framgår, att en anläggning med en årskapacitet av 110 000 ton — Lövholmenanläggningens förutsedda kapacitet — icke nått den eftersträfvade rationella tillverkningsvolymen. Det ter sig för bolaget vidare egendomligt, att Statens skogsindustrier i valet mellan Karlsborg- och Lövholmenalternativen stannat för det senare då det i kostnadshänseende i regel ställer sig avgjort förmånligare att utbygga en redan befintlig industri.

Över Mo och Domsjö aktiebolags skrivelse har yttrande avgivits av *Aktiebolaget Statens skogsindustrier*.

Utskottet. Som led i strävandena att utveckla näringslivet i Norrbotten och förbättra försörjningsmöjligheterna för befolkningen därstädes är den föreslagna utbyggnaden av Statens skogsindustriers anläggningar — liksom den av riksdagen tidigare behandlade utbyggnaden av Norrbottens järnverk — att hälsa med tillfredsställelse. Helt allmänt torde om den verksamhet, som vuxit upp på basis av länets rika naturtillgångar, kunna sägas, att den fortfarande alltför ensidigt är inriktad på frambringande av råvaror och halvfabrikat, vilket medfört en betydande konjunkturkänslighet. I viss mån är sysselsättningsvårigheterna av strukturell art. Det framstår under sådana förhållanden som ett samhällsintresse av stor vikt att genom ekonomiskt välgrundade åtgärder icke blott tillvarataga länets naturtillgångar utan även bygga ut dess produktionsapparat, så att befolkningen kan beredas tryggade sysselsättningsförhållanden.

Vid sina överväganden om en utvidgning av företagens skogsindustriella verksamhet i Norrbotten har Statens skogsindustrier bedömt en sådan kunna ske dels genom en utbyggnad av sulfatfabriken och pappersbruket vid Karlsborg, dels genom anläggande av en ny sulfatfabrik med pappersbruk i Piteå i nära anslutning till företagens nuvarande anläggningar därstädes — Lövholmens sågverk och boardfabrik. Att samtidigt realisera två så omfattande projekt har företaget dock icke ansett böra ifrågakomma med hänsyn till den ekonomiska belastning, som detta skulle innebära, och till de svårigheter av teknisk och annan art, som skulle uppstå. Denna uppfattning delas av utskottet, som sålunda avstyrker yrkandet i motionerna I: 266 och II: 328 om anvisning av medel till genomförande av båda projekten.

Vad angår frågan vilket av de nämnda projekten som bör ges företräde, har bolaget efter ingående överväganden kommit till den uppfattningen, att det såväl ur råvaruförsörjningssynpunkt som ur tekniskt-industriella synpunkter måste anses lämpligt att i första hand realisera Piteå-projektet. Utskottet känner sig övertygat av de skäl, som företaget i sin framställning och under hand anfört för sitt ställningstagande. Härav följer, att utskottet icke kan biträda den i motionerna I: 265 och II: 327 framförda uppfattningen, att Karlsborgs- och icke Piteåprojektet hör komma till utförande och att en utredning måtte verkställas — och resultatet härav senare redovisas för riksdagen — angående sättet för en utbyggnad av Karlsborgs-anläggningarna.

Beträffande den närmare utformningen av Statens skogsindustriers förslag, synes detta i stort sett vara grundat på realistiska bedömningar. Den nya anläggningen är — såsom nämnts i propositionen — avsedd för en årlig tillverkning av tillhopa ca 110 000 ton sulfatmassa och halvkemisk massa av björk samt för vidare bearbetning av massan till papper. Personalbehovet för anläggningarnas drift beräknas till 340 man, och den för råvaruförsörjningen erforderliga arbetsinsatsen uppskattas motsvara minst 300 000 dagsverken i skogen årligen. Förslagets genomförande kommer sålunda ur arbetsmarknadssynpunkt att få en icke oväsentlig betydelse för sysselsättningen inom länet.

I motionerna I: 143 och II: 187 samt I: 265 och II: 327 liksom i Mo och Domsjöes skrivelse till utskottet påtalas det begränsade virkesöverskott, man har att räkna med inom Norrbottens län. Det framhålles, att, sedan den i propositionen omnämnda, av kommerskollegium och statens skogsforskningsinstitut redovisade virkesbalansen för länet upprättats, en fortsatt utbyggnad ägt rum av såväl Statens skogsindustriers som den enskilda industriens produktionskapacitet, vilket minskat utrymmet för ytterligare produktionsökningar. Om här ifrågavarande utbyggnad kommer till stånd av Statens skogsindustriers anläggningar inom länet, skulle av den enskilda industrien planerade fortsatta produktionsutvidgningar kunna äventyras genom otillräcklig råvaruförsörjning. I anslutning härtill vill utskottet framhålla, att Statens skogsindustrier givetvis bör ha samma råvarumässiga möjligheter som den enskilda industrien att ge sin produktion en sådan omfattning, att den blir ekonomiskt lönande. Bortsett härifrån synas dock farhågorna för en otillräcklig råvaruförsörjning vara överdrivna. Erinras må här om resultatet av den nyligen framlagda reviderade virkesbalans för Norrbottens län, som upprättats genom landshövding Manfred Näslunds försorg. Det virkesöverskott, som där framräknats, tyder på att aktuella utbyggnadsplaner inom länet — förutom Statens skogsindustriers anläggning i Piteå även Svenska cellulosa aktiebolagets planerade utbyggnad i Munksund — icke komma att inkräkta på utomlänsindustriernas redovisade virkesbehov därifrån. Någon anledning att för närvarande föranstalta om en utredning av råvaruproblemen och de industriella utvecklingsmöjligheterna för skogsindustrierna i övre Norrland — som påyrkats i motionerna I: 265 och II: 327 — anser utskottet icke föreligga.

Kostnaderna för den planerade anläggningen uppskattas till 120 miljoner kronor. Härav anser sig bolaget självt kunna svara för högst en tredjedel genom självfinansiering eller genom lån mot inteckningar. Återstoden av kostnaderna eller omkring 80 miljoner kronor måste täckas genom tillskott till bolaget. Detta anses lämpligen böra ske genom att bolagets aktiekapital ökas med 21 miljoner kronor till 100 miljoner kronor samt att ca 60 miljoner kronor ställas till förfogande som amorteringsfritt lån.

I motionerna I: 143 och II: 187 samt I: 265 och II: 327 ifrågasätts bolagets förutsättningar att klara sin kostnadsandel. Den skuldbörda, som åvilar företaget, i förening med utfallet av rörelsen under de senaste åren, an-

ses sålunda icke tyda på några större möjligheter till självfinansiering. I sistnämnda båda motioner uttalas vidare i sammanhanget, att bolaget icke iakttagit den ekonomiska återhållsamhet, som anbefalldes i samband med 1957 års riksdagsbehandling av frågan om kapitalförstärkning till bolaget. Sålunda har investeringsverksamheten fortsatt och det förutsatta nedbringandet av de kortfristiga skulderna uteblivit. En utredning bör enligt ifrågavarande motionärer komma till stånd i syfte att möjliggöra en tillfredsställande sanering av bolagets ekonomi. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning anses den i propositionen gjorda framställningen om medelsanvisning för nästa budgetår med 21 miljoner kronor böra avslås. Även i motionerna I: 143 och II: 187 avstyrkes det äskade anslaget.

Utskottet vill i anslutning härtill framhålla, att enligt vad som upplysts den investeringsverksamhet, som pågått efter 1957 års riksdagsbehandling, varit begränsad till fullföljandet av redan tidigare beslutade och även påbörjade anläggningar. Att ifrågavarande anläggningsverksamhet skulle avbrytas har aldrig ifrågasatts vare sig från riksdagens eller Kungl. Maj:ts sida. Vad angår bolagets kortfristiga skulder är det riktigt, att dessa icke kunnat nedbringas på sätt som förutsatts. Det må emellertid anmärkas, att detta främst sammanhänger med de försämrade avsättningsmöjligheterna, vilka medfört en ökning av lagren. Betydande belopp har härigenom kommit att bindas i dessa.

I fråga om Statens skogsindustriers möjligheter till självfinansiering ha dessa av företaget bedömts med utgångspunkt från läget under senhösten 1958. I vad mån denna bedömning står sig, blir givetvis främst beroende av hur konjunkturen och efterfrågesituationen på utlandsmarknaderna i fortsättningen komma att gestalta sig. Såsom marknadsförhållandena utvecklats sedan årsskiftet, torde det enligt vad som under hand inhämtats kanske i nuläget finnas skäl för en något försiktigare bedömning än tidigare.

Vad angår de medel som i övrigt erfordras för utbyggnaden, har storleken av dessa i bolagets framställning beräknats till ca 80 miljoner kronor. Detta belopp kan givetvis i viss mån komma att påverkas — förutom av bolagets möjligheter till självfinansiering — även av den fortsatta allmänna pris- och kostnadsutvecklingen. Utskottet anser sig dock i stort kunna godtaga de av bolaget gjorda beräkningarna. — Av ifrågavarande belopp har för nästa budgetår äskats medelsanvisning med 21 miljoner kronor till aktieteckning i bolaget. Utskottet tillstyrker anvisning av ifrågavarande medel.

Utskottets ställningstaganden i det föregående innebär, att samtliga motioner avstyrkas.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må

a) avslå motionerna I: 265 och II: 327, såvitt de avse skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning rörande utbyggnad av staten tillhöriga cellulosaindustrier i Karlsborg;

b) avslå motionerna I: 265 och II: 327, såvitt de avse skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning rörande åtgärder för sanering av Aktiebolaget Statens skogsindustriers ekonomiska ställning m. m.;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 143 och II: 187, I: 265 och II: 327, såvitt nu är i fråga, samt I: 266 och II: 328, till *Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier* för budgetåret 1959/60 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 21 000 000 kronor;

III. att riksdagen må avslå motionerna I: 265 och II: 327, såvitt de avse skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning av såväl råvaruproblemen som de industriella utvecklingsmöjligheterna för skogsindustrierna i övre Norrland.

Stockholm den 20 maj 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Pålsson, Axel Johannes Andersson, Rikard Svensson, Söderberg, Svärd och Edström; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Petterson i Degerfors, Thapper, Jansson i Kalix, Persson i Växjö, Ståhl, Hansson i Skegrie, Nihlfors, fru Lewén-Eliasson, herrar Heckscher, Lassinantti, Bohman, Larsson i Hedenäset och Helén.

Reservation

av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Svärd, Edström, Skoglund i Doverstorp, Ståhl, Nihlfors, Heckscher, Bohman och Helén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 143 och II: 187 och att därför

dels utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts proposition äsyftar ett godkännande av en planerad utbyggnad av Aktiebolaget Statens skogsindustriers nuvarande industrier vid Lövholmen i Piteå avseende en anläggning för tillverkning av pappersmassa

och papper, vilken kostnadsberäknats till 120 miljoner kronor. Av beloppet anser sig bolaget kunna bestrida 1/3 genom självfinansiering eller genom lån mot inteckningar. För att täcka återstoden av kapitalbehovet föreslås i propositionen, att 21 miljoner kronor tillföras bolaget under nästa budgetår genom nyteckning av aktier. Återstående kapitaltillskott, i runt tal 60 miljoner kronor, skulle tillhandahållas såsom lån. Lånefrågan skulle framdeles få anmälas för riksdagen, i den mån medelsbehov uppkommer för utbyggnadsföretaget.

Den föreslagna utbyggnaden motiveras av önskvärdheten dels att kunna inom Norrbotten vinna avsättning för det virkesöverskott, som anses föreligga enligt en av kommerskollegium och skogsforskningsinstitutet år 1956 upprättad virkesbalans, avseende åren 1953—1956, dels att bidra till en förbättring av rådande bekymmersamma arbetsmarknadsläge i Norrbotten.

Utskottet, som låtit representanter för länsstyrelsen i Norrbottens län, Statens skogsindustrier samt den enskilda massaindustrien i Norrland inför utskottet framlägga sina synpunkter rörande den föreslagna utbyggnaden, har den uppfattningen, att en utveckling av den industriella kapaciteten i Norrland och icke minst i Norrbotten bör eftersträvas. Särskilt i Tornedalskommunerna, Överkalixbygden och Nederkalix-Töre-området är behovet av ökade sysselsättningsmöjligheter framträdande. De investeringar och de åtgärder i övrigt, som i detta syfte kunna komma i fråga inom Norrbotten, måste emellertid, om de icke skola motverka sitt eget syfte, vara företagsekonomiskt motiverade och kunna resultera i en lönsam drift. En eventuell utbyggnad av den statliga företagsamheten måste givetvis också ske på sådant sätt, att icke igångsatta eller planerade projekt inom näringslivet i övrigt försvåras eller förhindras.

Vid sin bedömning av den föreslagna kompletteringen av Statens skogsindustriers sågverk och boardfabrik vid Lövholmen med massa- och papperstillverkning har utskottet först sökt bilda sig en mening om möjligheterna att göra den nya produktionen konkurrenskraftig. Härvid har utskottet icke blivit övertygat om att den planerade åtgärden kan leda till en konkurrenskraftig produktion.

De med Sverige konkurrerande massaproducerande länderna övergå alltmer till produktionsenheter med betydande kapacitet. Kapitalkostnaderna liksom kostnaderna för reparationer, ersättningsanskaffningar och arbetskraft bli avsevärt lägre i stora enheter än i små. Tillverkningskapaciteten vid en fullt utbyggd anläggning vid Lövholmen, nämligen ca 110 000 ton massa, är, såvitt utskottet kan bedöma, icke tillräcklig för en helt ny anläggning. Såväl investerings- som övriga kostnader utslagna på den beräknade produktionen bli per ton räknat så höga, att de måste försämra företagets konkurrenskraft och därmed också dess möjligheter att till rimliga priser tillgodogöra sig det eventuella virkesöverskott, som utgör ett viktigt motiv för den föreslagna utbyggnaden. Även ur det norrbottniska skogsbrukets synpunkt är den föreslagna anläggningen alltså icke ändamålsenlig.

En väsentligt större anläggning vore således att föredraga. En sådan torde

emellertid icke kunna förverkligas med den tillgängliga råvarubasen. Delade meningar råda beträffande storleken av de till förfogande stående virkestillgångarna i berörda del av Norrbotten. Senare verkställda utredningar ha i varje fall klarlagt, att det virkesöverskott, varpå planerna rörande Lövholmen ursprungligen baserats, måste väsentligt reduceras. Men även om virkestillgångarna skulle förslå för det nu föreslagna kapacitetstillskottet, medge de troligen icke — särskilt om hänsyn jämväl tages till den av Cellulosabolaget redan beslutade utbyggnaden av cellulosafabriken i Munksund — någon ökning av den i Lövholmen planerade produktionen. Efter utbyggnaden av Munksundsfabriken kommer en årskapacitet av i första hand 100 000 ton kraftliner att stå till förfogande redan innan Lövholmenprojektet hinner förverkligas.

De grundläggande förutsättningarna för den norrländska skogsindustriens konkurrensförmåga på lång sikt är beroende av den industriella strukturen. En sådan planering av produktionsenheterna måste eftersträvas, att fördelarna med storproduktion och en långt driven rationalisering kunna tillvaratagas. Det vore därför enligt utskottets mening en för framtiden icke hållbar planering av den norrbottniska skogsindustrien att i samma älvdal anlägga två halvstora fabriker, som sakna förutsättningar för framtida expansion och som även framdeles måste bli belastade med de nackdelar av olika slag, som följa av medelstor drift. En ur allmänna synpunkter och med hänsyn till Statens skogsindustrier riktigare lösning vore, om bolagets redan befintliga anläggningar för tillverkning av massa och papper vid Karlsborg kunde ges större produktionskapacitet. Frågan om en sådan utbyggnad har berörts i bolagets framställning till Kungl. Maj:t den 19 juni 1958 men ansetts böra stå tillbaka för den vid Lövholmen nu föreslagna. Enligt utskottets mening tala åtskilliga skäl för ett klarläggande snarast möjligt av nyssnämnda projekt. Utskottet vill därför inte motsätta sig att den i motionerna I: 265 och II: 327 föreslagna utredningen om en eventuell sådan utbyggnad kommer till stånd, varvid utskottet givetvis förutsätter, att frågan sedermera på nytt underställes riksdagens prövning.

Vad därefter gäller Statens skogsindustriers ekonomiska ställning och möjligheter att på föreslaget sätt bidra till förverkligande av förestående investeringsplaner, vilka frågor aktualiserats i samtliga i ämnet väckta motioner, får utskottet erinra om att riksdagen under senare år vid olika tillfällen haft att handlägga ärenden rörande bolagets kapitalförsörjning och ekonomiska läge. Vad som därvid befunnits vara och alltjämt synes vara besvärande för bolaget är omfattningen av de kortfristiga skulderna och över huvud taget den del av bolagets skulder, som utgöras av främmande kapital. Avsättningsförhållandena under det senaste året ha också lett till att en förhållandevis alltför stor del av företagets rörelsekapital bundits i delvis svårsålda lagertillgångar. Efter den av sedermera statsrådet Kling år 1957 redovisade utredningen ställde riksdagen samma år kapitalmedel till bolagets förfogande under villkor, att de kortfristiga låneskulderna och framför allt de utländska skulle nedbringas. Detta riksdagens villkor synes

ännu icke ha kunnat förverkligas. Icke heller ha de uttalanden som samtidigt gjordes av riksdagen, att ytterligare investeringar borde ske genom självfinansiering, kunnat efterkommas.

Det undandrar sig utskottets bedömande, huruvida de beräknade kostnaderna för utbyggnaden av Lövholmen, 120 miljoner kronor, äro realistiska. Vid de överläggningar, utskottet haft med representanter för massaindustrien, har utskottet emellertid fått det intrycket, att kostnaderna måste befaras bli icke oväsentligt högre. Bolagets företrädare vid nämnda överläggningar har medgivit, att bolagets ekonomiska ställning numera vore sådan, att dess möjligheter att genom självfinansiering delta i kostnaderna vore något 10-tal miljoner kronor lägre än vad som ursprungligen antagits. Därtill kommer, att i kostnadskalkylen helt förbigåtts behovet av väsentligt ökat rörelsekapital samt utgifter för bostäder och andra sociala ändamål.

Med hänsyn till vad tidigare och numera klarlagts rörande företagens ekonomiska förhållanden, anser utskottet i likhet med vad som framhålles i motionerna I: 265 och II: 327, att en utredning om Statens skogsindustriers ekonomi bör vidtagas med biträde av utomstående expertis. En sådan utredning, vid vilken jämväl bolagets ställning och förhållande till domänstyrelsen böra granskas, bör bedrivas skyndsammast möjligt, så att resultatet kan föreligga samtidigt med att frågan om en eventuell utbyggnad av bolagets anläggningar vid Karlsborg underställes riksdagens prövning.

I motionerna I: 265 och II: 327 har vidare yrkats, att riksdagen måtte anhålla om en allsidig och långsiktig utredning av såväl råvaruproblemet som de industriella utvecklingsmöjligheterna för skogsindustrierna i övre Norrland. Frågan om skogsindustriens råvarutillgångar har numera ytterligare belysts genom de innevarande år av Skogsindustriernas samarbetsutskott utarbetade råvarubalanserna. Med hänsyn härtill och då det vid den av utskottet förordade utredningen rörande en eventuell utbyggnad av Statens skogsindustriers anläggningar vid Karlsborg torde vara nödvändigt att beakta de industriella utvecklingsmöjligheterna över huvud för skogsindustrierna i övre Norrland, torde de förhållanden, som åsyftas i de nyss nämnda motionerna, bli tillfredsställande belysta. Förenämnda motioner i denna del torde därför icke nu böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Av det anförda följer, att utskottet tillstyrker motionerna I: 143 och II: 187 samt avstyrker motionerna I: 266 och II: 328.»

dels ock utskottets hemställan under I. och II. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 265 och II: 327, såvitt nu är i fråga,

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning om förutsättningarna för en utbyggnad av Aktiebolaget Statens skogsindustriers industrianläggningar i Karlsborg samt att det resultat, vartill utredningen kan leda, därefter underställes riksdagen;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande

rande Aktiebolaget Statens skogsindustriers ekonomiska ställning och om de åtgärder, som i anledning härav kunna påkallas;

II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 143 och II: 187 samt I: 265 och II: 327, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, och med avslag å motionerna I: 266 och II: 328, i avvaktan på nämnda utredningars slutförande avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av 21 miljoner kronor till Aktieteckning i Aktiebolaget Statens skogsindustrier;»